

Laavenjostoelatjkoe Saemiedigkien jïh Innlandet fylhkentjïelten gaskem faamosne 2022 raejeste

Latjkoen ulmie:

Latjkoen bijjemes ulmie lea ihkuve staeries laavenjostoem sjiehteladtedh guejmiej gaskem aamhtesinie mah leah saemien årroji jïh saemien dajvi bijre Innlandesne, jïh dejtie ektesne prioriteeredh.

Åejvieulmie lea saemien kultuvrem, gielem jïh seabradahkejieledem nænnoestidh jïh våajnoes darjodh.

Daate edtja sjugniehtovvedh viehkine:

- Laavenjostoem nænnoestidh Innlandet fylhkentjïelten jïh Saemiedigkien gaskem.
- Dam åeliedihks ektiedahkoem Innlandet fylhkentjïelten jïh Saemiedigkien gaskem lissiehtidh.
- Laavenjostoem jïh ektiedahkoem nænnoestidh Innlandet fylhkentjïelten, Trööndelagen fylhkentjïelten, Nordlaanten fylhkentjïelten jïh Saemiedigkien gaskem dennie ektie barkosne åarjelsaemien gielem jïh kultuvrem nænnoestidh jïh guhkiebasse evtiedidh.
- Regijonaale evtiedimmiebarkoem Innlandet fylhkesne nænnoestidh.
- Jienebh vihties gaavnedimmiesijjïeh sjugniedidh. Innlandet fylhkentjïelte edtja vihties dialogetjåanghkoeh saemien byjresigujmie Innlandesne utnedh.
- Sinsitnine buerebelaakan åahpenidh, politihkeles jïh reereles.

Innlandet fylhkentjïelte dïedtem åtna hoksedh råajvarimmïeh jïh prosessh aelkieh jïh illesuvvieh. Joekoen saemien gieleråajvarimmïeh mah leah neebnesovveme daennie laavenjostoelatjkosne.

Tjuara latjkoem tjoevkesisnie vuejnedh fylhkentjïelten orre råålleste goh seabradahkeevtiedæjja maam Støerredigkie lutnji jïh nænnoesti Regijonaalebïevnesisnie (Bïevn. ST.nr.22 (2015-16) Nye, folkevalgte regioner – rolle struktur og oppgaver. (Orre, almetjeveeljeme regijovnh – råålla, struktuvrh jïh laavenjassh.

Guhkiebasse barkoe jìh reekteme:

Åarjelsaemien aamhtesigujmie barkedh jìh dejtie bæjjese fulkedh edtja sjehtesjamme jìh iemie bielne årrodh fylhkentjìelten gèhtelimmijste. Fylhkentjìelten soejkesjevierhkie jìh reektemerutijnh edtjeh vihkeles dirreginie årrodh soejkesjimmesne, ulmiestuvremisnie jìh illedahkemöölemisnie fylhkentjìelten barkoste saemien aamhtesigujmie.

Innlandet fylhkentjìelte sæjhta sov viermieh jìh laavenjostoem nænnoestidh jeatjah aktöörigujmie, instaansigujmie jìh maahtoebyjresigujmie åarjelsaemien teemasuerkiej sisnjeli, regijonaale, nasjonaale jìh gaskenasjonaale. Saemiedigkie sæjhta viehkiehtidh fylhkentjìeltem meatan vaeltedh sjyöhtehke viermine jìh prosessine.

Saemiedigkie jìh Innlandet fylhkentjìelten fylhkendigkie tjåanghkoem hööltieh fierhten jaepien. Aajkoe tjåanghkoegujmie lea reekteme, laavenjostoe jìh ektieöörneme. Reereles daltese sov faagesuerkiejgujmie gaavnede ikth jaepien juktie sjyöhtehke haestemh digkiedidh.

Innlandet jilleskuvle jìh Anno Museum sijhtieh vihkeles laavenjostoeguejmine Innlandesne årrodh daajroe- jìh maahtoevtiedæmman, dotkemasse jìh bievnemasse Innlandet fylhkesne.

Gåessie faamosne jìh jarkelimmien bijre:

Daate latjkoe faamoem åådtje gosse Innlandet fylhkendigkie jìh Saemiedigkien stoerretjåanghkie leah latjkoem nænnoestamme.

Guejmieh leah siemes sijjieh maehtieh dynamihkeles jarkelimmieh darjodh barkoesuerkiej jìh prioriteeremi bijre.

Daerpiesvoeten mietie / jallh jis akte dejstie guejmijste dam kreava edtja laavenjostoelatjkoem revideeredh. Guejmieh maehtieh latjkoem sliejhtedh bieljelimmine unnemes 6 askh åvtelhbodti.

Barkoesuerkieh:

Saemien giële

Guejmieh leah siemes saemien gielh leah seammavyörtegs gielh jìh nöörjen gieline mirstellieh. Åtnoe saemien gielijste lea maadthreaktoe. Saemien gielh aaj vihkele kultuvreguedtjìh, jìh gieleldh gellievoetem seabradahkese vedtìeh. Innlandet fylhkentjìelten lea sjjere diëdte åarjelsaemien gielen åvteste, jìh sæjhta Saemiedigkine ektine eadtjohke diëdtem vaeltedh åarjelsaemien giëlem nænnoestidh jìh evtiedidh.

Innlandet fylhkentjìelte diëdtem vaalta öörnegen mietie barkedh juktie daajroem saemien tsiehkìeh bijre beagkoehdìh.

Innlandet fylhkentjielte Engerdalen tjieltem viehkehte barkosne ihke tjielte edtja bieline sjidtedh saemien gielen reeremedajveste.

Saemiedigkie sæjhta Innlandet fylhkentjieltem viehkiehtidh barkosne saemien gielleevtiedimmine.

Guejmieh sijhtieh raerieh jïh bihkedimmiem vedtedh tjieltide/dajvide mah sijhtieh vielie saemien gieline barkedh jallh daajroem saemien tsiehkij jïh teemaj bijre beagkoehtidh. Guejmieh sijhtieh raasten dâaresth gielaavenjostoen âvteste barkedh juktie dam nænnoestidh.

Fylhkentjielte sæjhta tjielke råajvarimmiej tjïrrh, viehkine årrodh saemien gieltem Innlandet fylhkesne nænnoestidh.

Saemien sijjenommh

Guejmieh leah siemes tjöönghkeme, dokumentasjovne jïh biëvnesh saemien sijjenommi bijre lea vihkele. Saemien sijjenommh edtjeh våajnoes dorjesovvedh jïh eadtjohkelaakan åtnasovvedh.

Fylhkentjielte giëhtjede daah orgaanh mah faamoem utnieh nommh jååhkesjidh, sijjenommh nænnoestieh. Saemiedigkie faageles maahtoem vadta.

Regionaale soejkesjimmie jïh areaalereereme

Guejmieh fylhkentjielten orrestamme råållese vuesehte goh regijonaalepolitihkeles aktööre laantesne, jïh Saemiedigkien råållese goh meatan regijonaale evtiedimmesne saemien dajvine.

Guejmieh leah siemes evtiedimmie saemien seabradahkijste edtja sjiehtesjamme bieline årrodh regijonaale laavenjostoste. Guejmieh leah siemes aalkoeåålmegeperspektivem fylhkensoejkesjimmesne sjiehtesjidh.

Lierehtimmie

Guejmieh sijhtieh barkedh ihke saemieh jaarhkelierehtimmesne Innlandesne lierehtimmiem saemiengïelesne åadtjoeh. Maahta alternatijve lierehtimmievuekieh vedtedh jis ij gåaredh lierehtimmiem vedtedh jïtse lohkehtæjjajgumie skuvlesne.

Guejmieh sijhtieh barkedh ihke jienebh saemien learohkh jïh lierehtæjjah jaarhkelierehtimmiem illieh.

Guejmieh sijhtieh barkedh ihke learohkh jaarhkeskuvline Innlandet fylhkesne maadthdaajroem åadtjoeh saemien histovrijen, kultuvren jïh seabradahkejieleden bijre. Guejmieh vihkelesvoetem vuejnïeh nuepie sjædta ellies ööhpehtimmielaajroem saemien sisnjelen tjïrrehtidh jïh saemien maahtojne fylhkesne.

Kultuvrelaavenjostoe

Guejmieh diëdtem vaeltieh saemien kultuvrem jïh tjeahpoevoetide Innlandesne nænnoestidh jïh guhkiebasse evtiedidh. Guejmieh leah siemes kultuvreöörnemh leah vihkele areenah juktie saemien kultuvrem vuesiehtidh jïh saemien tjeahpoe- jïh kultuvrevuekieh dâåjredh jïh beagkoehtidh.

Gærjagåetie

Guejmieh edtjeh viehkiehtidh gærjagåetiedienesjem jñh saemien lidteratuvrem Innlandesne nænnoestidh jñh guhkiebasse evtiedidh. Daelie Innlandet fylhkentjielte gærjabussedienesjefaalenassem åasta Trööndelagen fylhkentjiielteste. Guejmieh edtjeh laavenjostedh gærjabussen dienesjefaalenassem tjåadtjoehtidh Engerdalen tjiieltarne Innlandesne.

Kultuvremojhtesereereme /kultuvreaerpie

Guejmieh Leah siemes saemien kultuvreaerpie lea vihkede saemien identiteeten gaavhtan. Innlandet fylhkentjielte sæjhta barkedh ihke saemien kultuvreaerpievuekieh jñh kultuvreaerpie, joekoen immaterijelle kultuvreaerpie åtnasuvvieh gaskem jeatjah systematihkeles beagkoehthimmesne. Saemiedigkie sæjhta Innlandet fylhkentjiielttem viehkiehtidh daennie barkosne.

Guejmieh dam daaletje laavenjostoem jærhkieh reeremisnie kultuvremojhtesijstie kultuvremojhteselaaken mietie, v. Mieriedimmie faageles diedtejoekedimmien bijre kultuvremojhteselaaken mietie, § 3 laavenjostoediedte.

Guejmieh diedtem vaeltieh laavenjostoetjåanghkoeh utnedh fierhten jaepien juktie buerebelaakan sjiehteladtedh bievnesh låtnodh jñh laavenjostoevuekieh jieniebinie daltesinie utnedh.

Guejmieh Leah siemes barkedh daajroem saemien histovrijen bijre lissiehtidh, jñh saemien kultuvreaerpiem Innlandet tjiieltarne gorredidh åeliedihks laavenjostoem tjirrñh:

- Guejmieh sijhtieh maahtoejuekemen åvteste barkedh, jñh registreeremem saemien kultuvrebyjresijstie eevtjedh jñh åarjelsaemien histovrijem jñh kultuvreaerpiem Innlandesne beagkoehthidh.
- Guejmieh sijhtieh pryövedh evtiedimmiebarkojne nierhkedh jñh dotkemasse skreejrehtidh mij mahta tjoevkesem biejedh saemien kultuvreaarpan Innlandesne.
- Guejmieh sijhtieh viehkiehtidh guktie museumh Innlandesne jñh saemien museumh maehtieh laavenjostoem evtiedidh, jñh museumide Innlandesne dårjoehtidh sijen beagkoehthimmesne åarjelsaemien histovrijeste.

Innlandet fylhkentjielte jñh Saemiedigkie, lissine daan latjkose, laavenjostoerutijnh jñh strategeles barkoesuerkieh tjiielkestiehtieh *laavenjostoelatjkosne saemien kultuvreaarjelimmien bijre*.

Museumne

Guejmieh diedtem vaeltieh eadtjohkelaakan dokumentasjovnem, gorredimmiem, sjiehteladtemem jñh beagkoehthimmiem saemien kultuvrehistovrijeste nænnoestidh museuminie Innlandet fylhkesne. Guejmieh Leah siemes barkoefaamoem jñh beagkoehthimmiemaahtoem lissiehtidh Anno museumisnie juktie systematihkeles saemien kultuvrem, aerpievuekieh jñh vielie beagkoehthidh.

Daajroebeagkoehimmie

Guejmieh ektesne dïedtem utnieh ihke árojh jïh byögkeles instaansh Innlandet fylhkesne biëvnesh jïh daajroem saemien tsiehkiej bijre utnieh.

Innlandet fylhkentjïelte edtja viehkine ároroh daajroem saemien tsiehkiej bijre beagkoehidh mij lea stuvresovveme maanaj jïh noeri vööste.

Jielemeevtiedimmie

Guejmieh leah siemes nænnoes jieleme lea daerpies vâarome ihke almetjh áarjelsaemien dajvesne ároeh.

Guejmieh sijhtieh átnoen bijre saemien kultuvreste laavenjostedh fealadassen sisnjelen. Guejmieh sijhtieh barkedh ihke áarjelsaemien perspektijve meatan vaaltasávva jïh gorresávva fealadassen evtiedimmesne jïh kultuvrebaseereme jielemeevtiedimmesne. Innlandet fylhkentjïelte sæjhta barkedh juktie átnoem saemien kultuvre- jïh jielemeaerpievuekijste nænnoestidh dáájresejelieminie Innlandesne.

Báatsoe

Guejmieh leah siemes báatsoen areaalevaarjelimmiem gorredidh. Báatsoe lea deadtoven nuelesne gellede lehkeste, jïh dan ávteste sjïere daerpiesvoetem átna sov gåatomedajvh vaarjelidh. Tjuara dan ávteste báatsoen areaaleïedtjh gorredidh hijven areaalesoejkesjeprosessi tjïrrh.

Karášjohka/Karasjok 24.11.21



Silje Karine Muotka
Saemiedigkiepresidente
Sametingspresident



Even Aleksander Hagen
Fylhkenávtehke
Fylkesordfører

Samarbeidsavtale mellom Sametinget og Innlandet fylkeskommune gjeldende fra 2022

Formålet med avtalen:

Overordnet mål med avtalen er å legge forholdene til rette for et varig fast samarbeid mellom partene i saker som angår den samiske befolkningen og samiske områder i Innlandet, samt å prioritere disse i fellesskap.

Hovedformålet er å styrke og synliggjøre samisk kultur, språk og samfunnsliv.

Dette skal skje gjennom å:

- Styrke samarbeidet mellom Innlandet fylkeskommune og Sametinget
- Øke den forpliktende samhandlingen mellom Innlandet fylkeskommune og Sametinget
- Styrke samarbeidet og samhandlingen mellom Innlandet fylkeskommune, Trøndelag fylkeskommune, Nordland fylkeskommune, og Sametinget i det felles arbeidet med å styrke og videreutvikle sørsamisk språk og kultur.
- Styrke det regionale utviklingsarbeidet i Innlandet fylket
Skape flere faste møteplasser. Innlandet fylkeskommune skal ha faste dialogmøter med samiske miljøer i Innlandet.
Bli bedre kjent med hverandre politisk og administrativt

Innlandet fylkeskommune har ansvaret for at tiltak og prosesser settes i gang og ferdigstilles. Dette gjelder spesielt samiske språktiltak som er nevnt i denne samarbeidsavtalen.

Avtalen må sees i lys av fylkeskommunens nye rolle som samfunnsutvikler som Stortinget løftet og forsterket i Regionalmeldingen (Meld. St.nr.22 (2015-16) Nye, folkevalgte regioner – rolle struktur og oppgaver.

Oppfølging og rapportering:

Innsats og oppfølging av sørsamisk forhold skal være en integrert og naturlig del av fylkeskommunens virksomheter. Fylkeskommunens planverk og rapporteringsrutiner skal være sentralt instrument for planlegging, målstyring, og resultatmåling av fylkeskommunens innsats innenfor samisk forhold.

Innlandet fylkeskommune vil styrke sine nettverk og samarbeid med andre aktører, instanser og kompetansemiljøer innenfor sørsamisk temaområder, regionalt, nasjonalt og internasjonalt. Sametinget vil bidra til å involvere fylkeskommunen i aktuelle nettverk og prosesser.

Det holdes årlig møte mellom Sametinget og fylkestinget i Innlandet fylket. Hensikten med møtene er rapportering, samarbeid og samordning. Det administrative nivået møtes på sine fagområder en gang i året for å diskutere relevante utfordringer.

Høgskolen i Innlandet og Anno Museum vil være viktige samarbeidsparter i Innlandet for kunnskaps- og kompetanseutvikling, forskning og formidling i Innlandet fylke.

Gyldighet og endring:

Denne avtalen trer i kraft når Innlandet fylkesting og Sametingets plenum har vedtatt avtalen.

Partene er enige om at dynamisk endringer knyttet til innsatsområder og prioriteringer kan foretas av partene.

Samarbeidsavtalen revideres ved behov/ hvis en av partene krever det. Partene kan si opp avtalen med minst 6 måneders varsel.

Innsatsområder:

Samisk språk

Partene er enige om at de samiske språkene er likeverdige språk og likestilte med norsk. Bruk av samiske språk er en grunnleggende rettighet. De samiske språkene er også viktige kulturbærere og bidrar til språklig mangfold i samfunnet. Innlandet fylkeskommune har et særskilt ansvar for sørsamisk, og vil sammen med Sametinget ta et aktivt ansvar for styrking og utvikling av sørsamisk språk.

Innlandet fylkeskommune forplikter seg til å jobbe systematisk for kunnskapsformidling om samiske forhold.

Innlandet fylkeskommune bistår Engerdal kommune i arbeidet med innlemmelse av kommunen i forvaltningsområde for samisk språk.

Sametinget vil bistå Innlandet fylkeskommune i arbeidet med samisk språkutvikling.

Partene vil bidra med råd og veiledning til kommuner/områder som ønsker å satse på arbeidet med samisk språk eller kunnskapsformidling om samisk forhold og temaer. Partene vil arbeide for å styrke det grenseoverskridende språksamarbeidet.

Fylkeskommunen vil gjennom konkrete tiltak, bidra til å styrke samisk språk i Innlandet fylke.

Samiske stedsnavn

Partene er enige om at innsamling, dokumentasjon og informasjon om samiske stedsnavn er viktig. Samiske stedsnavn skal gjøres synlige og være i aktivt bruk.

Fylkeskommunen påser at stedsnavn blir vedtatt i de organ som har fullmakt til å godkjenne navn. Sametinget bidrar med faglig kompetanse.

Regional planlegging og arealforvaltning

Partene viser til fylkeskommunens fornyede rolle som regionalpolitisk aktør i landet, og til Sametingets rolle som deltaker i den regionale utvikling i samiske områder.

Partene er enige om at utviklingen av samiske samfunn skal være en integrert del av det regionale samarbeidet. Partene er enige om at urfolksperspektivet i fylkesplanleggingen skal integreres.

Opplæring

Partene vil arbeide for at samer i videregående opplæring i Innlandet får opplæring i samisk. Det kan gis alternative former for opplæring hvis ikke opplæringen kan gis med eget undervisningspersonale på skolen.

Partene vil arbeide for å bidra til at flere samiske elever og lærlinger fullfører videregående opplæring.

Partene vil arbeide for at elever i videregående skoler i Innlandet fylke får grunnleggende kjennskap til samisk historie, kultur og samfunnsliv. Partene ser viktigheten av at det skal bli mulig å gjennomføre et helhetlig utdanningsløp innenfor samisk og med samisk kompetanse i fylket.

Kultursamarbeid

Partene forplikter seg til å arbeide for styrking og videreutvikling av den samiske kulturen og kunstuttrykk i Innlandet. Partene er enige om at kulturarrangementer er viktige arenaer for synliggjøring av samisk kultur og for opplevelse og formidling av samiske kunst- og kulturuttrykk.

Bibliotek

Partene skal bidra til styrking og videreutvikling av bibliotekteneste og samisk litteratur i Innlandet. Fortiden kjøper Innlandet fylkeskommune, bokbuss – tjenestetilbud fra Trøndelag fylkeskommune. Partene skal samarbeide for å opprettholde bokbuss tjenestetilbudet i Engerdal kommune i Innland.

Kulturminneforvaltning/ kulturarv

Partene er enige om at samisk kulturarv er en viktig kilde til samisk identitet. Innlandet Fylkeskommune vil jobbe for at samisk kulturtradisjoner, og kulturarv, særlig immaterielle kulturarv blir brukt blant annet i systematisk formidling. Sametinget vil bistå Innlandet fylkeskommunen i dette arbeidet.

Partene viderefører det eksisterende samarbeidet i forvaltningen av kulturminner etter kulturminneloven, jf. Forskrift om faglig ansvarsfordeling etter kulturminneloven, § 3 samarbeidsplikt.

Partene forplikter seg til årlige samarbeidsmøter for å legge forholdene til rette for bedre informasjonsutveksling og samarbeidsformer på flere nivåer.

Partene er enig om å arbeide for å øke kunnskapen om samisk historie og ivareta samisk kulturarv i Innlandet fylke gjennom forpliktende samarbeid:

- Partene vil arbeide for kompetanseutveksling, og for å fremme registrering av samiske kulturmiljø og formidling av sørsamisk historie og kulturarv i Innlandet.
- Partene vil søke å initiere utviklingsarbeid og stimulere til forskning som kan belyse samisk kulturarv i Innlandet.
- Partene vil bidra til at museer i Innlandet og samiske museer kan utvikle samarbeid, og støtte opp under museene i Innlandet sin formidling av sørsamisk historie.

Innlandet fylkeskommune og Sametinget, i tillegg til denne avtalen, utdyper samarbeidsrutiner og strategiske satsningsområder i *samarbeidsavtale om samisk kulturminnevern*

Museum

Partene forplikter seg å arbeide aktivt for å styrke dokumentasjon, sikring, tilrettelegging og formidling av samisk kulturhistorie ved museene i Innlandet fylke. Partene er enige om å styrke kapasiteten og formidlingsevnen ved Anno museum for systematisk formidling av samisk kultur tradisjoner og etc.

Kunnskapsformidling

Partene har et felles ansvar for at befolkningen og offentlige instanser i Innlandet fylke er orientert og har kunnskaper om samiske forhold. Innlandet fylkeskommune skal bidra til kunnskapsformidling om samiske forhold rettet mot barn og ungdom.

Næringsutvikling

Partene er enige om at et livskraftig næringsliv er et nødvendig grunnlag for bosettingen i det sørsamiske området.

Partene vil samarbeide om bruken av samisk kultur i reiselivssammenheng. Partene vil arbeide for at det sørsamiske perspektivet innarbeides og ivaretas i reiselivsutviklingen og kulturbasert næringsutvikling. Innlandet fylkeskommune vil jobbe for å styrke bruken av samisk kultur- og næringstradisjoner i opplevelsesnæringene i Innlandet.

Reindrift

Partene er enige om at arealvernet for reindriften må sikres. Reindriften er utsatt for press fra mange hold og har derfor et spesielt behov for vern av sine beiteområder. Reindriftenes arealinteresser må ivaretas gjennom gode arealplanprosesser

Karášjohka/Karasjok 24.11.21



Silje Karine Muotka
Saemiedigkiepresident
Sametingspresident



Even Aleksander Hagen
Fylhkenåvtehe
Fylkesordfører